

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЗАКОРДОННИХ УКРАЇНЦІВ: ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Правове регулювання статусу закордонних українців здійснюється Законом України “Про правовий статус закордонних українців”, відповідно до статті 1 якого, закордонний українець – це особа, яка є громадянином іншої держави або особою без громадянства, а також має українське етнічне походження або є походженням з України. Хотілося б звернути увагу на один момент у нормативному визначенні поняття закордонного українця – це особа, яка є громадянином іншої держави або особою без громадянства. Враховуючи це, на закордонних українців з національного законодавства України, в першу чергу, має поширюватись конституційне положення статті 26 Конституції України: “Іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов’язки, як і громадяни України, – за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України”. Та положення Закону України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”. Їхній аналіз дає підстави зробити висновок, що іноземні громадяни та особи без громадянства, які перебувають на законних підставах на території України, рівні в своїх правах та обов’язках. Сукупність прав та обов’язків іноземців, що встановлюється законодавством держави при обов’язковій відповідності нормам міжнародного права, прийнято називати правовим режимом. Розрізняють такі види правових режимів іноземців: 1. національний режим; 2. режим реторсій; 3. спеціальний режим [1, с. 127-131]. Аналіз конституційного законодавства показує, що до громадян інших держав та осіб без громадянства Україна проголосила застосування саме національного режиму. Основними рисами якого, вчені конституціоналісти називають: 1) безособовість; 2) загальність прав, свобод; 3) обмеженість прав, свобод та обов’язків; 4) безумовність [2, с. 161]. Але разом з цим, Законом України “Про правовий статус закордонних українців”, Законом України “Про імміграцію”, Законом України “Про громадянство України” Українська держава надала частині іноземних громадян та осіб без громадянства ряд додаткових прав, пільг та привілеїв у порівнянні з рештою іноземних громадян та осіб без громадянства. Так, наприклад, у відповідності зі статтею 8 Закону України “Про правовий статус закордонних українців” закордонні українці – громадяни держав, з яким Україна має візовий режим, мають право на безкоштовне оформлення багаторазової візи для відвідання України без надання відповідного запрошення терміном дії на 5 років на підставі посвідчення закордонного українця. Згідно статті 4 Закону України “Про імміграцію” закордонні українці, подружжя закордонних українців, їх діти у разі їх спільного в’їзду та перебування на

території України отримують дозвіл на імміграцію поза квотою імміграції. На підставі статті 8 Закону України “Про громадянство України” закордонні українці мають право набути громадянство України за територіальним походженням. У порівнянні з прийняттям до громадянства України, яке визначається статтею 9 даного Закону, зазначена процедура є набагато спрощеною. Більш ґрунтовний аналіз конституційного законодавства України дозволить виділити й інші додаткові права та привілеї, які Українська держава надає частині іноземних громадян та осіб без громадянства на підставі їхнього українського етнічного походження, самоідентифікації приналежності до української нації.

В даному випадку не використано ні режиму реторсій, оскільки тут не має місця встановлення іноземною державою обмеження щодо реалізації прав і свобод громадянами України на її території. Ні спеціального (специфічного) режиму, оскільки не має відповідних міжнародних договорів між Україною та державою громадянської приналежності закордонного українця. Тому є підстави говорити про існування четвертого, нового режиму, ще не відомого і відповідно не дослідженого наукою конституційного права, який ґрунтується на українському етнічному походженні громадян інших держав та осіб без громадянства.

Разом з тим, стаття 24 Конституції України гарантує рівність прав і свобод, рівність перед законом та встановлює заборону привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Таким чином, можна побачити, що реалізація на законодавчому рівні одного конституційного принципу – принципу задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави (стаття 12 Конституції України) ставить під сумнів непорушність не менш важливого конституційного принципу – принципу недискримінації за будь-якими (в даному випадку етнічною) ознаками (стаття 24 Конституції України). Підсумовуючи вище зазначене, можна зробити висновок, що реалізація конституційних положень вимагає системного підходу, врахування особливостей всіх конституційних принципів, їх єдності та непорушності. Лише таким чином можна виявити їх дійсний зміст та призначення в правовому регулюванні, а відповідно, – і належним чином реалізувати.

Література

1. Совгиря, О. В. Конституційне право України [Текст] : [навчальний посібник] / О. В. Совгиря., Н. Г. Шукліна. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 632 с.
2. Кравченко, В. В. Конституційне право України [Текст] : [навчальний посібник]. – вид. 4-те, виправл. та доповн. – К. : Атіка, 2006. – 568 с.